Felsőtárkány, 2011.02.10.

A makrogerinctelen fauna Natura 2000 elvek szerinti vizsgálata a felső- és középső Ipoly vízgyűjtőjének Magyarországon elhelyezkedő részén

Juhász Péter, Kiss Béla, Müller Zoltán, Málnás Kristóf, Olajos Péter
(**BioAqua Pro Kft**)

A felmérések célja

Az Ipoly középső és felső vízgyűjtőjén előforduló közösségi jelentőségű fajok természetvédelmi helyzetének felmérése

1. A Natura 2000 irányelvében szereplő vízi makroszkópikus gerinctelen fajok előfordulási adatainak gyűjtése

2. A populációk térbeni kiterjedésének megállapítása

3. A populációk egyedsűrűségének becslése

Tompa folyamkagyló – *Unio crassus*

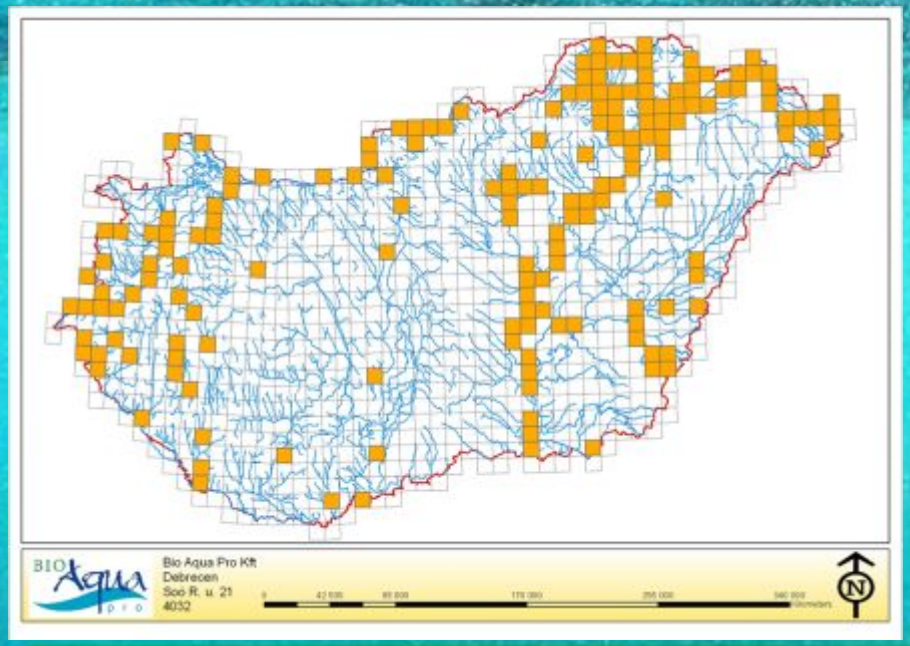
- Natura 2000 – II., IV. függelék
- Védett – 2000 Ft
- Európai faj, az Uráltól nyugatra

Hazai előfordulása 165 UTM hálónégyzetre terjed ki

73 lehatárolható víztér

durva mederanyagú dombvidéki, hegylábi és síkvidéki vízfolyástípusok

közepesen finom és finom mederanyagú síkvidéki folyók és folyamok

A populációk térbeni kiterjedésének vizsgálati eredményei

Korábbi elterjedés:

6 UTM hálónégyzet,
10 közigazgatási egység

Ipoly, Lókos-patak,
Derék-patak, Fekete-víz

Felmérési eredmények:

6 UTM hálónégyzet (CU52→CU94),
11 közigazgatási egység

Ipoly, Derék-patak, Lókos-patak

120 mintavételi egység közül 5 vízfolyás,
30 mintavételi szelvénye,
Az Ipoly folyó teljes magyar–szlovák határszakasza,
Stracinský potok, Stará-rieka

A populációk egyedsűrűségének vizsgálati eredményei

Ipoly

Átlagos egyedsűrűség: 8,21+/-1,84 ind./m2 (átl. +/- SD.; N=90)

Országos léptékben is nagy egyedsűrűségű állomány

Kedvező élőhelyi adottságok (természetközeli állapot+közepes értéket meghaladó vízminőség

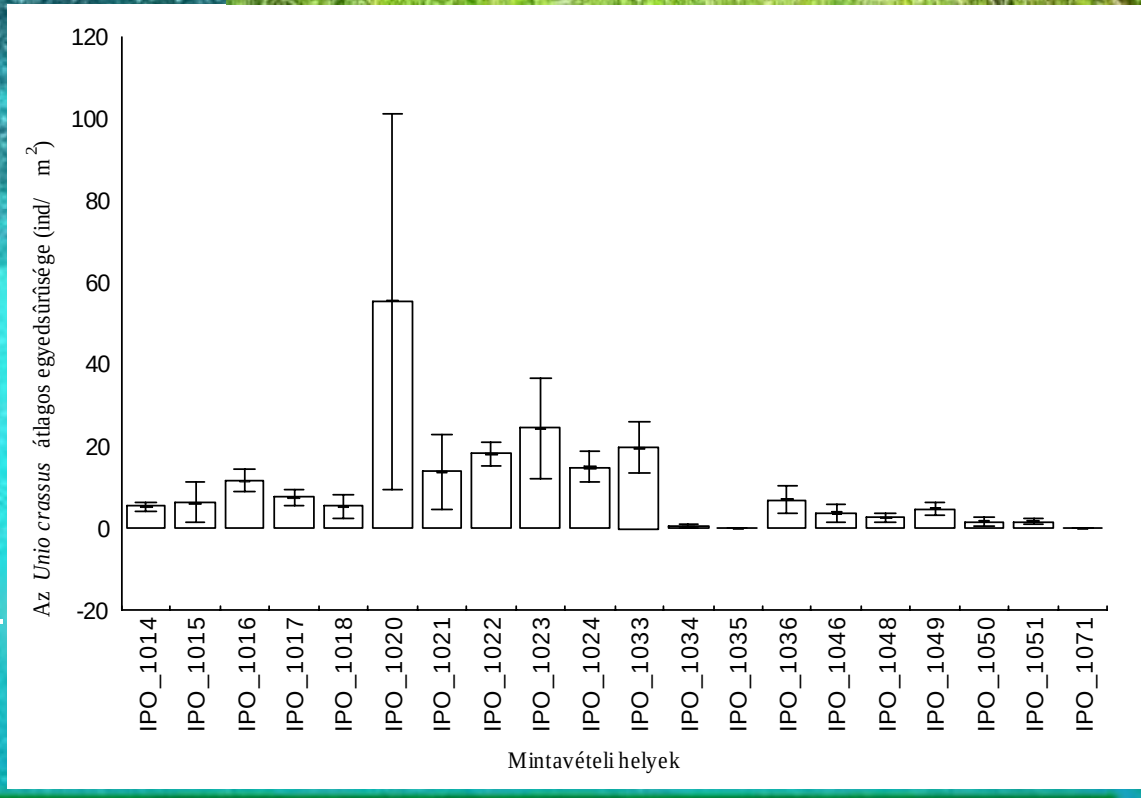
Finom frakció alkotta üledékfelszín nagy aránya

Az Ipoly szlovákiai szakaszán szórványos előfordulású

45 alacsonyabb-rendű kisvízfolyás

Derék-patak (0,53 +/- 0,53 ind./m2), Lókos-patak, Stracinský potok, Stará-rieka

Jelentős élőhelyi degradáció

Díszes légivadász – *Coenagrion ornatum*

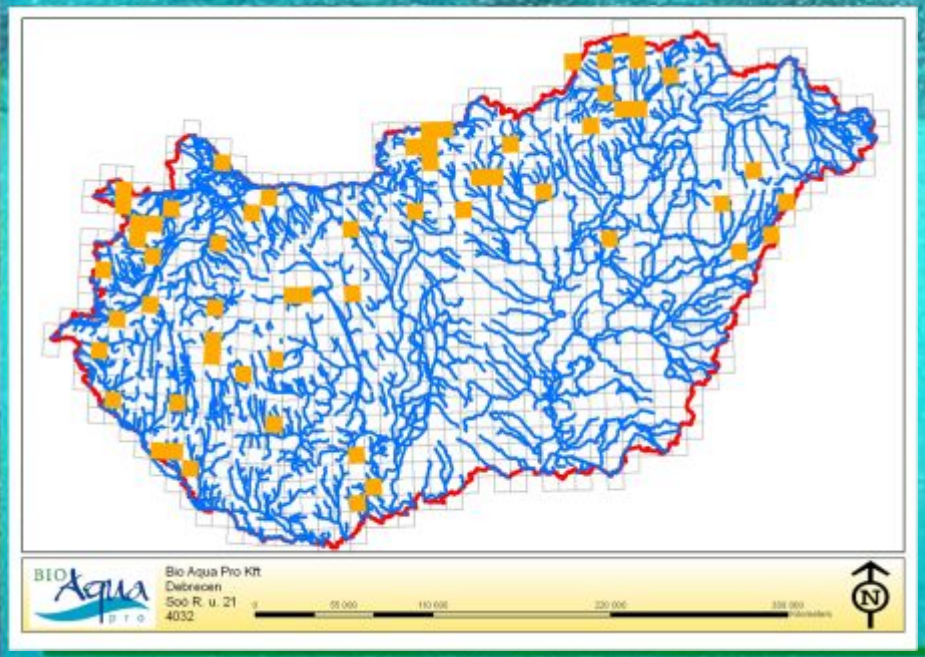

Natura 2000 – II. függelék

Védett – 2000 Ft

Kelet-Palearktikus elterjedésű faj

Közép-és Kelet-Európa középső sávja

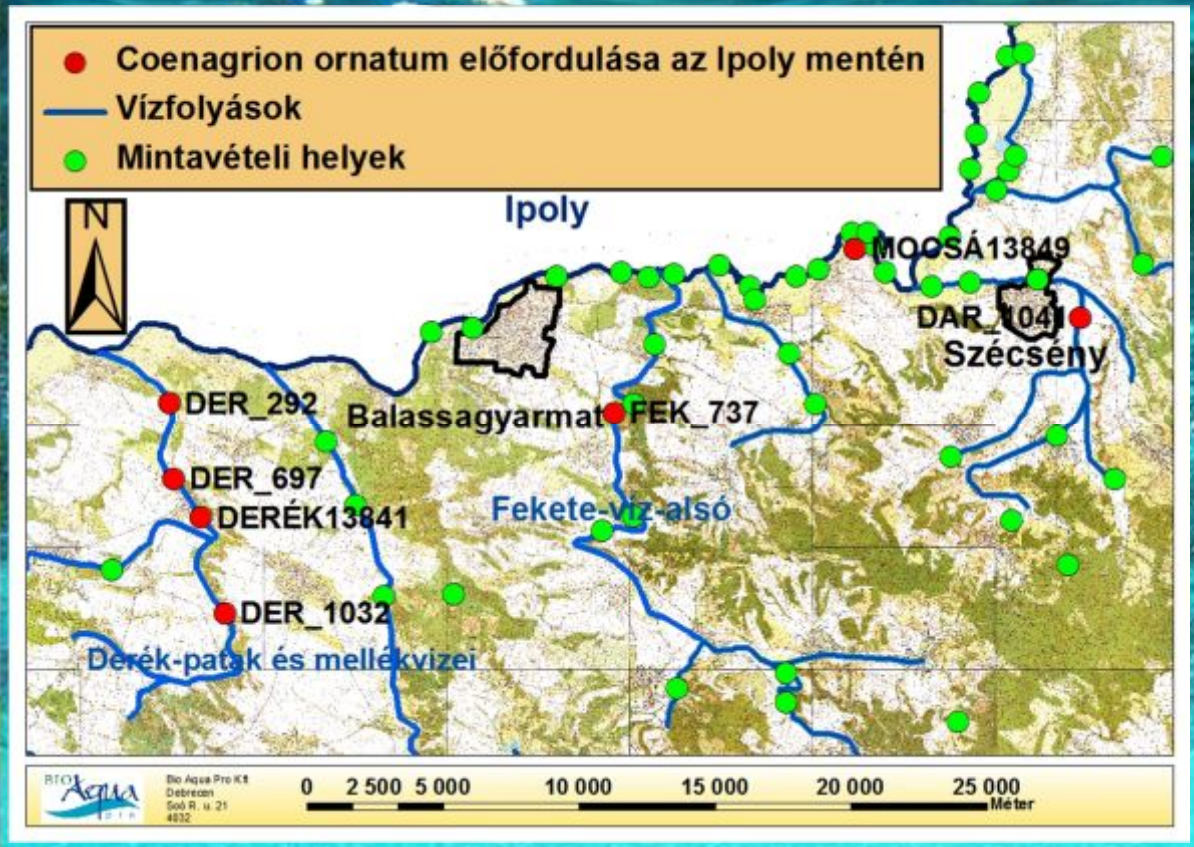
Hazai előfordulása 60 UTM hálónégyzetre terjed ki

57 lehatárolható víztér

Finom mederanyagú, az év egészében áramló kisvízfolyások

A vízi makrovegetáció borítottsága jelentős

A populációk térbeni kiterjedésének vizsgálati eredményei

120 mintavételi egység közül 4 víztér, 7 mintavételi szelvénye,
Szlovákia területéről nem került elő

Korábbi elterjedés:

**7 UTM hálónégyzet,
9 közigazgatási egység**

Derék-patak, Dobroda-patak, Jenői-patak, Fekete-víz, Lókos-patak, Vadkerti-patak

Felmérési eredmények:

5 UTM hálónégyzet (CU82, CU92), 5 közigazgatási egység

Derék-patak, Darázsdói-patak, Fekete-víz, mocsárfolt Hugyag

A populációk egyedsűrűségének vizsgálati eredményei

45 kisvízfolyás

0,53 +/- 0,53 – 1,6 +/- 1,6 (ind. átl./m2 +/- S.E.)

Jelentős élőhelyi degradáció

veszélyeztető tényezők: meder-átalakítás, duzzasztás, tározók, mezőgazdasági területekről bemosódó diffúz terhelés, kommunális szennyvíz, intenzív halastavi gazdálkodás

Erdei szitakötő – *Ophiogomphus cecilia*

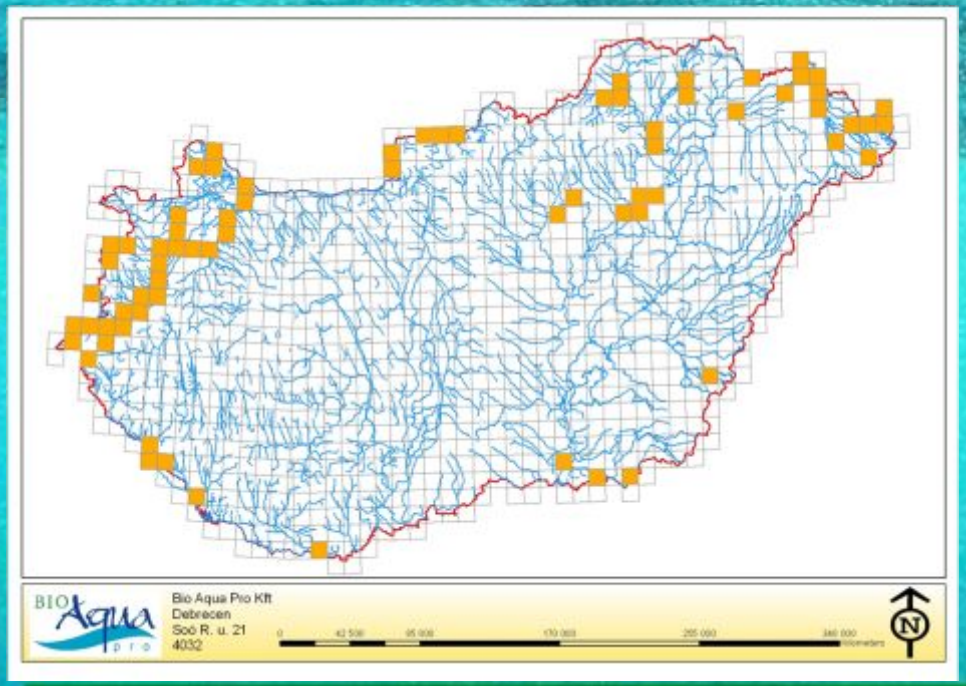

Natura 2000 – II., IV. függelék

Védett – 10000 Ft

Kelet-Palearktikus faj

Európai állományai megfogyatkoztak

Hazai előfordulása 59 UTM hálónégyzetre terjed ki

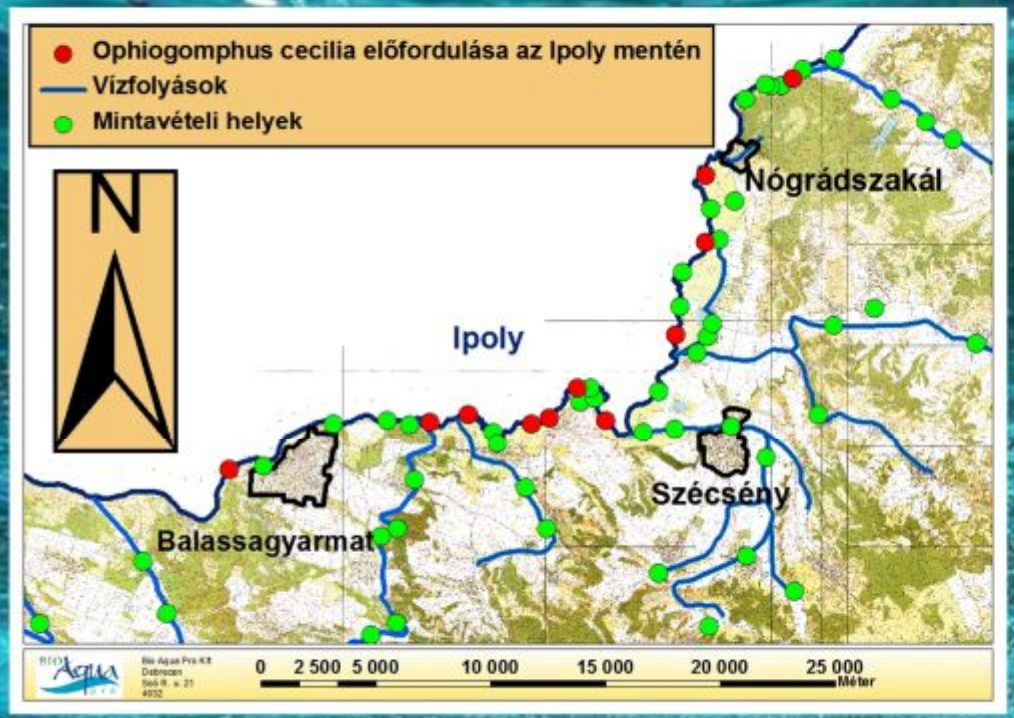
29 lehatárolható víztér

közepesen finom, ill. durva mederanyagú dombvidéki és alföldi folyók

Szerves törmelékkel kevert folyami homokos üledék, xylal

BIO Aqua pro

A populációk vizsgálatának eredményei

A Középső-Ipoly 12 mintavételi szelvényében fordult elő

4 UTM hálónégyzet, 6 közigazgatási egység

Erős állományai élnek a szakaszon

Átlagos egyedsűrűség: 8,53+/-3,85 (ind. átl./m2 +/- S.E.)

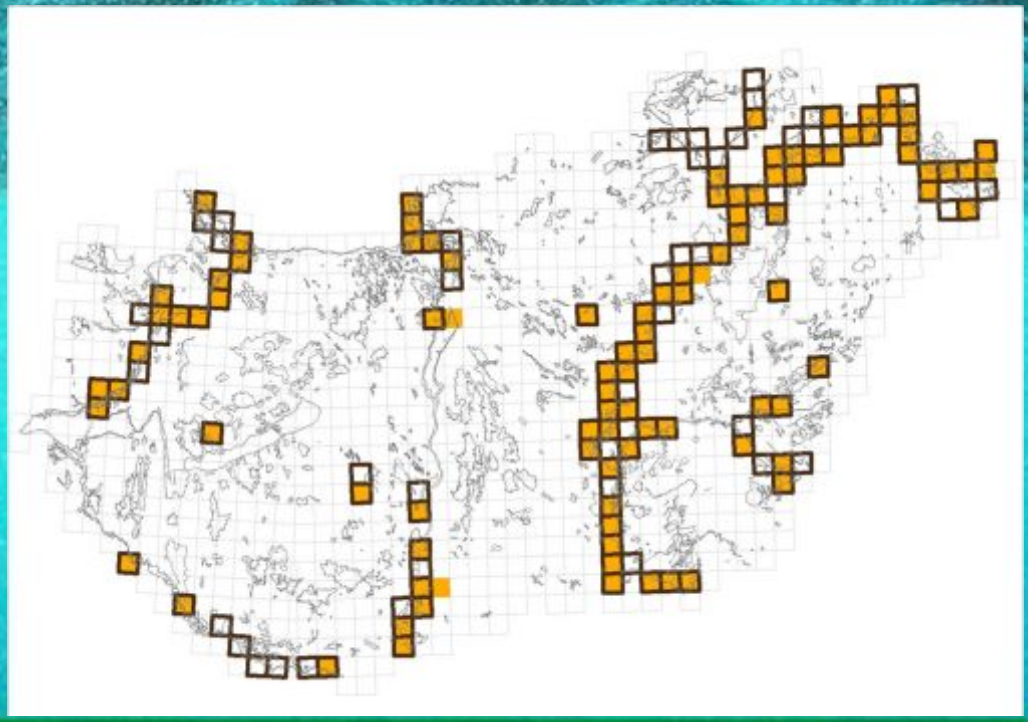
Sárgalábú szitakötő – *Gomphus flavipes*

Natura – IV. függelék
Védett – 10000 Ft
Kelet-Palearktikus elterjedésű
Közepes és nagyfolyók
Lassú áramlás, iszapos, finom homokos üledék
Az Ipolyban szórványos (Patvarc, Hugyag)

Theodoxus transversalis

Anisus vorticulus

Astacus astacus

Theodoxus danubialis

Pseudanodonta complanata

Ephoron virgo

Hirudo verbana Hirudo medicinalis

Calopteryx virgo

Libellula fulva

Gomphus vulgatissimus

Onichugomphus forcipatus

Az inváziós fajok kutatásának eredményei

Kimutatott 3 inváziós faj:

Új-zélandi iszapcsiga (*Potamopyrgus antipodarum*)

Csak a Dobroda-patakban

1 ponton

(5,33 +/3,756 ind/m2 +/-SE)

Jövevény hólyagcsiga (*Physella acuta*)

Csak az Ipolyban

7 ponton

(átlag: 1,07 +/-1,067 ind/m2 +/-SE)

Amuri kagyló (*Synanodonta woodiana*)

Ipolyban és a mellékvizekben is

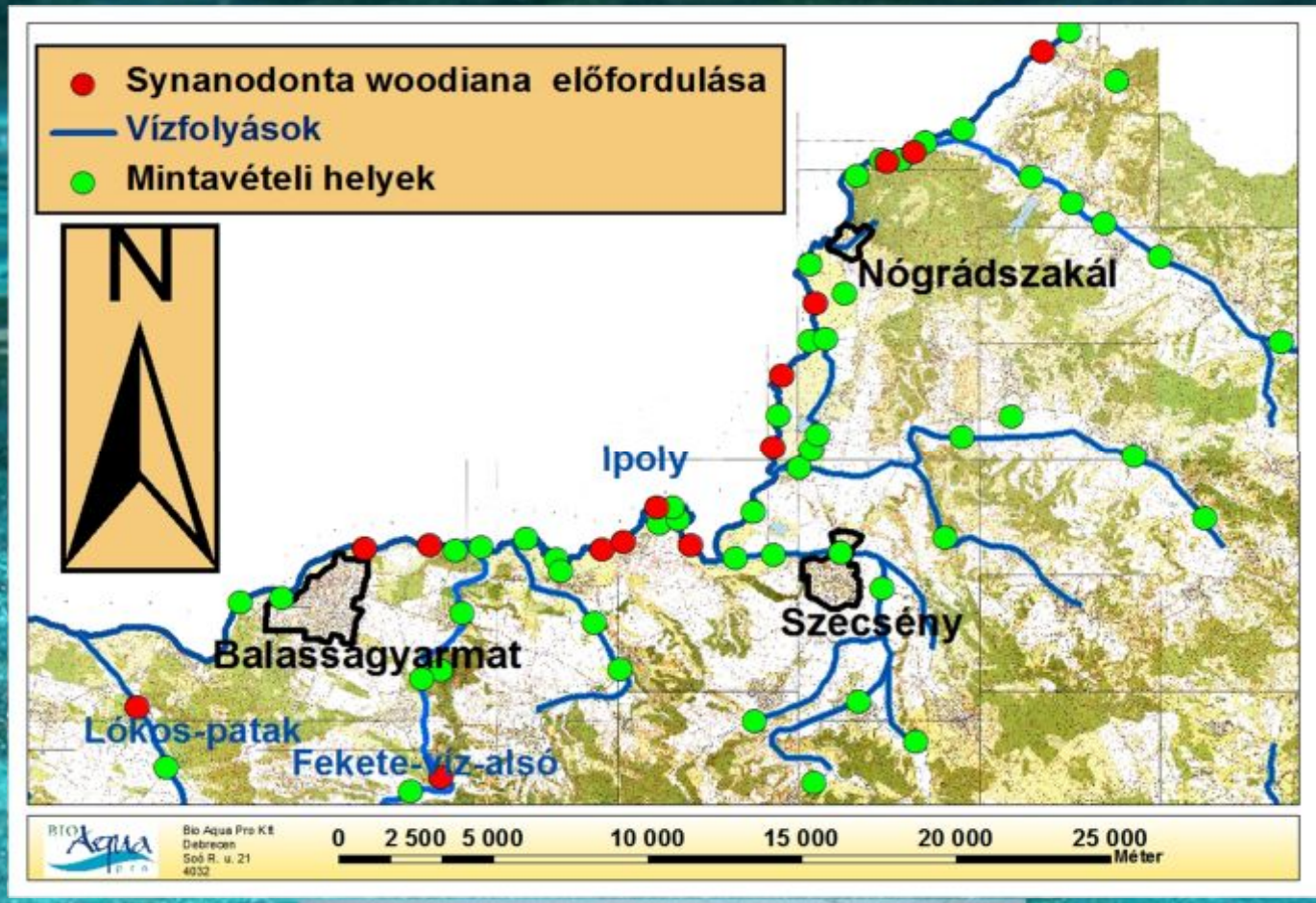
Összesen 14 ponton

Leggyakoribb

Amuri kagyló *Synanodonta woodiana*

- Ipolyban 12 ponton mellékvizek 2 ponton
- Kis egyedsűrűség: 0,53 ind/m² - 8,53 ind/m² között
- Az Unionida kagylókhoz képest 25% v. annál kisebb relatív abundancia

Inváziós fajok, melyek megjelenése várható

Corbicula fluminea

Corbicula fluminalis

Cifrarák-
Orconectes limosus

Dreissena bugensis

Dreissena polymorpha

